

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Nc/5/2015
Identifikačné číslo spisu:	1214215459
Dátum vydania rozhodnutia:	09.04.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Eva Sakálová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:1214215459.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu DRUDOP, stavebné a opravárenské družstvo, so sídlom Bajkalská č. 31, Bratislava, proti žalovaným 1/ JUDr. O., bývajúcej v N. a 2/ Mgr. O., bývajúcej v N., o určenie neúčinnosti právneho úkonu, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 25 C 348/2014 o vylúčení sudcov Krajského súdu v Žiline z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp. zn. 6 NcC 11/2015, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. U. a Mgr. P. n i e s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp. zn. 6 NcC 11/2015.

Odôvodnenie

JUDr. U., ako členka senátu, ktorý má prejednať a rozhodnúť vec vedenú pod sp. zn. 6 NcC 11/2015 na Krajskom súde v Žiline v zmysle § 15 O.s.p. oznámila predsedníčke krajského súdu skutočnosti, ktoré by podľa jej názoru mohli spochybníť jej nezaujatosť. Uviedla, že účastníkov konania nepozná, nemá vzťah k prejednávanej veci. Žalované sú však dcéry jej dlhoročného kolegu, s ktorým bola v súdnom spore o ochranu osobnosti. Rozhodnutie o svojom (ne) vylúčení ponechala na rozhodnutie predsedníčky súdu, prípadne na nadriadený súd.

Mgr. P., člen označeného senátu tiež oznámil predsedníčke krajského súdu, že síce účastníkov konania nepozná a nemá žiaden vzťah k prejednávanej veci, avšak matka žalovaných JUDr. S. ho zastupuje v jeho dvoch osobných sporoch. Funkciu advokátky vykonáva spoločne v jednej advokátskej kancelárii so žalovanou 1/ čo by mohlo vyvolať pochybnosti o jeho nezaujatosti.

Predsedníčka Krajského súdu v Žiline v zmysle § 15 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 16 ods. 1 O.s.p. predložila Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky vec na rozhodnutie o oznámení sudcov JUDr. U. a Mgr. P. z dôvodu, že nimi uvádzané dôvody nenapĺňajú znaky § 14 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámenia sudcov v zmysle § 15 O.s.p. z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí.

Sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (§ 14 ods. 1 O.s.p.). Na súde vyššieho stupňa sú vylúčení i sudcovia, ktorí rozhodovali vec na súde nižšieho stupňa, a naopak. To isté platí, ak ide o rozhodovanie o dovolaní (§ 14 ods. 2 O.s.p.). Dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach (§ 14 ods. 3 O.s.p.).

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia sudcu o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Súčasnou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Nestrannosť sa spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadržania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe oznámenia (návrhu) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, alebo presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu (spravidla účastníka) uplatňujúceho námietku zaujatosti ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je teda to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok

neustrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaújatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku neustrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu neustrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na neustrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu neustranného.

JUDr. U. a Mgr. P. možnú pochybnosť o svojej nezaújatosti odôvodňujú vzťahom k rodičom žalovaných (v negatívnom a pozitívnom zmysle).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o neustrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je neustranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Vychádzajúc z obsahu písomného oznámenia sudcov JUDr. U. a Mgr. P. z 18. marca 2015 (č. l. 78 spisu) Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil také skutočnosti, ktoré by mohli byť dôvodom pre ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vo veci v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na ustanovenie čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý sudcovi nielen výslovne priznáva nezávislosť výkonu funkcie sudcu, ale súčasne prostredníctvom iných právnych predpisov zabezpečuje garancie bežné v demokratickej spoločnosti na ničím nerušený výkon funkcie sudcu. Sudca totiž je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach v znení zmien a doplnkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca (v rámci prejednávania a rozhodovania konkrétného sporu) zachovávať k veci, účastníkom konania a k ich zástupcom vždy vecný a profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním veci v súdnom konaní, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva.

Pri rozhodovaní, či sudcami oznámené okolnosti prezrádzajú nedostatok neustrannosti sudcu (z objektívnych aspektov), a teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaújatosti vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky z vyššie citovanej judikatúry EStP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku neustrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu neustrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na neustrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu neustranného. Tzv. objektívna neustrannosť sa teda posudzuje nie len podľa subjektívneho hľadiska, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré sa ale musia preukázať.

Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. zakladajúcich pochybnosti o nezaújatosti sudcov JUDr. U. a Mgr. P., preto rozhodol, že ich nevylučuje z prerokovania a rozhodovania tejto veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.